

dr Piotr Skubida

Oddział Pszczelnictwa ISIK w Puławach

ul. Kazimierska 2

e-mail: piotr.skubida@man.pulawy.pl

Temat: **Prowadzenie pasiek metodami ekologicznymi**

27 stycznia 2012 r. rozpoczęcie szkolenia godzina 8.00 zakończenie 14.30

1 dzień: **Podstawy pszczelarstwa ekologicznego i obowiązujące przepisy prawne**

8 godzin lekcyjnych

- 1 godzina – Wyjaśnienie pojęć pszczelarstwo ekologiczne, pasieka ekologiczna, ekologiczna gospodarka pasieczna i ich odniesienie do określeń funkcjonujących w pszczelarstwie konwencjonalnym
- 3 godziny – Pszczelarstwo ekologiczne na świecie, w Europie i w Polsce w ujęciu statystycznym i metodologicznym
- 4 godziny – Omówienie przepisów prawnych dotyczących pszczelarstwa ekologicznego obowiązujących w UE i w kraju

28 stycznia 2012 r. rozpoczęcie szkolenia godz.8.00 zakończenie 14.30

2 dzień: **Najważniejsze elementy pszczelarstwa ekologicznego 8 godzin lekcyjnych**

- 4 godziny – Przekształcanie pasieki konwencjonalnej w ekologiczną, stosowane metody
- 4 godziny – Sezonowy cykl zadań i obowiązków pszczelarza w pasiece ekologicznej – pasieka ekologiczna krok po kroku : od konwersji do certyfikacji

29 stycznia 2012 r. rozpoczęcie godz.8.00 zakończenie 14.30

3 dzień: **Elementy poprawy zdrowotności pasiek w aspekcie ekologicznej gospodarki pasiecznej**

8 godzin lekcyjnych

- 2 godziny - Omówienie najgroźniejszych chorób najczęściej występujących w pasiekach
- 3 godziny – Metody zapobiegania chorobom, dopuszczalne zabiegi i sposoby leczenia rodzin w pasiekach ekologicznych
- 3 godziny – Walka z chorobami w pasiekach ekologicznych w krajach UE i na świecie

PSZCZELARSTWO EKOLOGICZNE

Głównym elementem funkcjonowania rolnictwa (w tym pszczelarstwa) ekologicznego w Polsce jest system kontroli i nadzoru, który stanowią:

1. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jako organ upoważniający jednostki certyfikujące do prowadzenia kontroli i wydawania certyfikatów,
2. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych sprawuje nadzór nad jednostkami certyfikującymi oraz nadzór nad produkcją ekologiczną,
3. Inspekcja Handlowa współpracuje z IJHAR-S przy sprawowaniu nadzoru nad jednostkami certyfikującymi oraz produkcją ekologiczną, w zakresie wprowadzania do obrotu detalicznego produktów wymienionych w art. 1 ust. 2 lit. a lub b rozporządzenia nr 834/2007,
4. Inspekcja Weterynaryjna współpracuje z IJHAR-S przy sprawowaniu nadzoru nad jednostkami certyfikującymi oraz produkcją ekologiczną, w zakresie produktów wymienionych w art. 1 ust. 2 lit. c rozporządzenia nr 834/2007,
5. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa współpracuje z IJHAR-S przy sprawowaniu nadzoru nad jednostkami certyfikującymi oraz produkcją ekologiczną, w zakresie produktów wymienionych w art. 1 ust. 2 lit. d rozporządzenia nr 834/2007.
6. Upoważnione jednostki certyfikujące akredytowane w zakresie rolnictwa ekologicznego, zgodnie z Normą PN-EN 45011 „Wymagania ogólne dotyczące działania jednostek prowadzących systemy certyfikacji wyrobów”.

Funkcjonowanie systemu kontroli i certyfikacji w rolnictwie ekologicznym jest podstawowym gwarantem dla konsumenta, że środki spożywcze znajdujące się na rynku wyprodukowane zostały zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi rolnictwa ekologicznego i są wolne od zanieczyszczeń, takich jak: pozostałości środków ochrony roślin i hormonów, a podczas ich produkcji nie stosowano nawozów sztucznych i organizmów zmodyfikowanych genetycznie.

Różnica między produkcją ekologiczną a konwencjonalną polega przede wszystkim na innym modelu prowadzenia gospodarki pasiecznej, i stąd właśnie bierze się gwarancja pozyskiwania produktów o uznanych cechach jakościowych i zdrowotnych. Dlatego błędem byłoby założenie, że sama kontrola wykazująca brak określonych zanieczyszczeń w miodzie

jest już wystarczająca, by móc mówić i gwarantować, że dany produkt jest produktem ekologicznym. Jakość produktu wiąże się bowiem nie tylko ze stosowaniem określonych zabiegów sanitarnych, ale także z:

- jakością środowiska,
- warunkami uzyskiwania produktu
- jego magazynowaniem.

Obecnie Polsce następujące akty prawne dotyczą pszczelarstwa ekologicznego:

1. Akty krajowe:

- **USTAWA z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym** (Dz.U. 09. Nr 116, poz. 975)
<http://www.dziennikustaw.gov.pl/D2009116097501.pdf>
- **Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 listopada 2010 r.** zmieniające rozporządzenie w sprawie jednostek organizacyjnych oceniających i potwierdzających zgodność środków do produkcji ekologicznej z wymaganiami określonymi w przepisach dotyczących rolnictwa ekologicznego oraz prowadzących wykaz tych środków (Dz.U. Nr 225, poz. 1468)
<http://www.dziennikustaw.gov.pl/D2010225146801.pdf>
- **Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 września 2010 r.** zmieniające rozporządzenie w sprawie wzoru formularza wykazu producentów, którzy spełnili wymagania dotyczące produkcji w rolnictwie ekologicznym, oraz sposobu jego przekazywania (Dz.U. Nr 173, poz. 1176)
<http://dziennikustaw.gov.pl/D2010173117601.pdf>
- **Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 marca 2010 r.** w sprawie jednostek organizacyjnych oceniających i potwierdzających zgodność środków do produkcji ekologicznej z wymaganiami określonymi w przepisach dotyczących rolnictwa ekologicznego oraz prowadzących wykaz tych środków (D. U. Nr 54, poz. 326)
<http://www.dziennikustaw.gov.pl/D2010054032601.pdf>
- **Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 maja 2010 r.** w sprawie nabywania uprawnień inspektora rolnictwa ekologicznego (Dz.U. z 2010 r., Nr 94, Poz.607)
<http://www.dziennikustaw.gov.pl/D2010094060701.pdf>
- **Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2010 r.** w sprawie niektórych warunków produkcji ekologicznej (Dz.U. Nr 56, poz. 348)
<http://www.dziennikustaw.gov.pl/D2010056034801.pdf>

2. Przepisy wspólnotowe:

- **Rozporządzenie Rady nr 834/2007** z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych (Dz.U.L. 189 z 20.07.2007 r, s.1)

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:189:0001:0023:EN:PDF>

Sprostowanie do rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:156:0012:0022:PL:PDF>

- **Rozporządzenie Rady (WE) nr 967/2008** z dnia 29 września 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych
wersja w j. angielskim

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:264:0001:0002:EN:PDF>

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:264:0001:0002:PL:PDF>

- **Rozporządzenie Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r.** ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli
wersja w j. angielskim (skonsolidowana)

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2008R0889:20100701:EN:PDF>

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:250:0001:0084:PL:PDF>

- **Sprostowanie do rozporządzenia Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r.** ustanawiającego szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 250 z dnia 18 września 2008 r.)

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:129:0021:0028:PL:PDF>

- **Rozporządzenie Komisji (WE) NR 1254/2008** z dnia 15 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 889/2008 ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:337:0080:0082:EN:PDF>
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:337:0080:0082:PL:PDF>
- **Rozporządzenie Komisji (WE) nr 710/2009 z dnia 5 sierpnia 2009 r.** zmieniające rozporządzenie (WE) nr 889/2008 ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w odniesieniu do ustanawiania szczegółowych zasad dotyczących ekologicznej produkcji zwierzęcej w sektorze akwakultury i ekologicznej produkcji wodorostów morskich
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:204:0015:0034:EN:PDF>
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:204:0015:0034:PL:PDF>
- **Rozporządzenie Komisji (WE) NR 1235/2008** z dnia 8 grudnia 2008 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w odniesieniu do ustaleń dotyczących przywozu produktów ekologicznych z krajów trzecich
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:334:0025:0052:EN:PDF>
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:334:0025:0052:PL:PDF>
- **Rozporządzenie Komisji (UE) NR 271/2010** z dnia 24 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 889/2008 ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w odniesieniu do unijnego logo produkcji ekologicznej
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:084:0019:0022:EN:PDF>
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:084:0019:0022:PL:PDF>
- **Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) NR 344/2011** z dnia 8 kwietnia 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 889/2008 ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli
- **Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) NR 426/2011 z dnia 2 maja 2011 r.** zmieniające rozporządzenie (WE) nr 889/2008 ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:113:0001:0002:EN:PDF>

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:113:0001:0002:PL:PDF>

- **Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 590/2011 z dnia 20 czerwca 2011 r.** zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1235/2008 ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007

Artykuł 2 Ustawy wyjaśnia znaczenie użytych w Ustawie określeń, które są niezbędne w odpowiednim jej rozumieniu:

1. **pasieka ekologiczna** – pasieka, w której produkcja prowadzona jest metodami ekologicznymi,
2. **producent** – osoba prawna lub fizyczna produkująca, przetwarzająca lub wprowadzająca do obrotu produkty pszczelarstwa ekologicznego,
3. **produkt pszczelarstwa ekologicznego** – pszczoły oraz produkty pszczele, które zostały wyprodukowane metodami ekologicznymi,
4. **produkcja prowadzona metodami ekologicznymi** – sposób uzyskania produktu pszczelarstwa ekologicznego, w którym zastosowano w największym stopniu naturalne metody produkcji, nie naruszające równowagi przyrodniczej,
5. **jednostka certyfikująca**- jednostka organizacyjna, akredytowana w krajowej jednostce akredytującej w zakresie prowadzenia certyfikacji zgodności w pszczelarstwie ekologicznym zgodnie z wymogami normy PN – EN 45011 „Wymagania ogólne dotyczące działania jednostek prowadzących systemy certyfikacji wyrobów”.

PSZCZELARSTWO EKOLOGICZNE W EUROPIE I NA ŚWIECIE

W 9 krajach Unii Europejskiej pasieki ekologiczne posiada od 0,1% do 13% ogółu pszczelarzy. W 7 krajach UE (Bułgaria, Niemcy, Francja, Grecja, Włochy, Szwajcaria, Hiszpania) liczba certyfikowanych rodzin pszczelich w pasiekach ekologicznych waha się w granicach od 1000 do 100000, co stanowi od 0,1 do 8 % stanu liczbowego rodzin pszczelich, przy czym największa liczba dotyczy Włoch. Na jednego pszczelarza w tych krajach przypada od 11 rodzin (Włochy) do 300 w Bułgarii i Hiszpanii. Jeden pszczelarz zatem obsługuje średnio ok. 141 rodzin pszczelich, podczas gdy na jednego pszczelarza konwencjonalnego przypada jedynie 28 rodzin. Bezspornym, europejskim liderem w pszczelarstwie ekologicznym są

Włochy ze 100000 rodzin ekologicznych, zaś na drugim miejscu znajduje się Hiszpania z 57600 rodzin. Niespodziewanie, na trzecim miejscu znajduje się Bułgaria, na terenie której znajduje się 44861 certyfikowanych rodzin pszczelich. Poza Macedonią gdzie znajduje się 15000 certyfikowanych rodzin pszczelich (15% ogółu rodzin) w większości krajów europejskich i nie należących do UE, pszczelarstwo ekologiczne znajduje się na początku drogi rozwoju. Spoza krajów europejskich największym producentem miodu ekologicznego jest Brazylia. Produkcja w tym kraju sięga 40000 ton. Argentyna ze swoją produkcją miodu ekologicznego znajduje się na drugim miejscu (dane z roku 2008 mówią o 51970 ekologicznych rodzinach pszczelich i produkcji wynoszącej ok. 1279 ton). Na trzecim miejscu plasuje się Meksyk gdzie roczna produkcja certyfikowanego miodu wynosi około 1150 ton.

POŻĄDANE RASY PSZCZÓŁ W PSZCZELARSTWIE EKOLOGICZNYM

W wyborze ras pszczół należy kierować się ich przystosowaniem do lokalnych warunków pożytkowych, ich żywotnością i odpornością na choroby, która to cecha nabiera w pszczelarstwie ekologicznym szczególnie ważnego znaczenia. Rozporządzenie unijne preferuje rasy europejskie gatunku *Apis mellifera* oraz ich linie lokalne. Główne znaczenie ma tutaj zachowanie miejscowego materiału genetycznego. Spośród ras hodowanych w Polsce do produkcji ekologicznej, według hodowców, najlepiej nadaje się miejscowa rasa środkowoeuropejska *Apis mellifera mellifera* oraz rasa kraińska *Apis mellifera carnica* a także krzyżówki obu tych ras, które dają wyższą produkcję dzięki zjawisku heterozji, które przy takim krzyżowaniu występuje

LOKALIZACJA PASIEK EKOLOGICZNYCH

Na terenie pasieki ekologicznej nie mogą występować przekroczenia dopuszczalnych stężeń szkodliwych substancji zanieczyszczających powietrze, glebę i wodę. Pasieka musi być tak usytuowana, by w promieniu trzech kilometrów (rozumianym w sensie ogólnym jako maksymalny promień zasięgu lotów pszczół) – źródła pożytku stanowiły „zasadniczo:”

1. ***uprawy prowadzone metodami ekologicznymi lub obszary porośnięte dziką roślinnością***, przy czym określenie „zasadniczo” odnosi się w tym przypadku do głównych źródeł pożytku, z których korzystają pszczoły, a nie do wszystkich upraw znajdujących się na terenie otaczającym pasiekę a niestanowiących źródła pożytku,
2. ***uprawy, na których stosuje się zabiegi mające niewielki wpływ na środowisko***, a więc pozbawione znaczącego wpływu na kwalifikację jakości produktów pasiecznych. Sformułowanie „pozbawione znaczącego wpływu” należy rozumieć w odniesieniu do możliwych zanieczyszczeń rolniczych lub środowiskowych w produktach pasiecznych. Taka ewentualność może być sprawdzana w drodze odpowiednich analiz miodu i innych produktów pszczelich przez jednostkę certyfikującą.

Zaleca się, aby pasieka znajdowała się w suchym miejscu (co pozwala na utrzymanie wyższej higieny na pasieczysku, a co za tym idzie również wewnątrz uli), w terenie o niezbyt dużej wilgotności, a ule były ustawione wylotami w kierunku południowym i w rzędach odległych minimalnie 3-4 m od siebie, jeżeli są to rzędy równoległe. Odległość taka musi być zachowana w celu jak największego ograniczenia możliwości błędzenia pszczół i rabunków w pasiece. Bardzo istotną sprawą przy lokalizacji pasieki ekologicznej jest zagwarantowanie pszczołom wystarczającej bazy pożytkowej i czystej wody w ilościach zaspokajających potrzeby pasieki. Jeżeli zaistnieje konieczność podania pszczołom ekologicznego ciasta miodowo-cukrowego na przedwiośniu lub wczesną wiosną, w pasiece musi znajdować się woda niezamarzająca, którą pszczoły mogłyby pobierać.

PRZESTAWIANIE PRODUKCJI W PASIECE Z KONWENCJONALNEJ NA EKOLOGICZNA (OKRES KONWERSJI)

Rozpoczęcie produkcji ekologicznej w pasiece musi być poprzedzone okresem przejściowym. Rozporządzenie UE określa ten okres czasu na 1 rok. Jednym z elementów tego przejścia jest wymiana plastrów w pasiece (wszystek wosk powinien zostać zastąpiony woskiem ekologicznym). W pierwszym roku woszczyna stara (w plastrach gniazdowych i miodni) nie musi być całkowicie wymieniona, nawet ze względu na trudności natury technicznej nie da się tego wykonać i wystarcza praktycznie wymiana połowy plastrów (pozostałe plastry wymienia się w następnych dwóch latach). Jeśli chodzi zaś o węzę stosowaną do nowych plastrów, musi ona być wyprodukowana z wosku ekologicznego. Okres przestawiania stanowi gwarancję dla nabywców, dla pszczelarza zaś oznacza znaczny

wydatek finansowy, który nie od razu może przynieść korzyści ekonomiczne. W trakcie tego okresu produktów pszczelich nie można uznać za ekologiczne, są więc one traktowane jako produkty konwencjonalne. Przystawianie produkcji uważa się za zakończone dopiero wówczas, gdy wszystkie plastry w pasiece zostaną wymienione.

DOKARMIANIE I PODKARMIANIE RODZIN PSZCZELICH W PASIECE EKOLOGICZNEJ

Według rozporządzenia sztuczne dokarmianie rodzin pszczelich dozwolone jest tylko w następujących sytuacjach:

- *kiedy rodziny mają za mało zapasów*
- *jeśli zapasy skryzalizowały*
- *by uniknąć stresu głodowego rodzin*
- *w przypadku obaw przenoszenia chorób poprzez miód*

Dokarmianie w pszczelarstwie ekologicznym dopuszczalne jest wyłącznie pomiędzy ostatnim zbiorem miodu i na 15 dni przed rozpoczęciem następnego okresu wystąpienia nektarowania roślin. Poza syropem i miodem ekologicznym pszczołom można również podawać ciasto cukrowe, składające się z mielonego cukru i wody. Takie ciasto oraz ciasto miodowo-cukrowe winny być wytwarzane ze składników wyprodukowanych metodami ekologicznymi. W pasiece ekologicznej nie przewiduje się dokarmiania pszczół pyłkiem.

MATERIAŁY I ŚRODKI DOPUSZCZALNE W PSZCZELARSTWIE EKOLOGICZNYM

Trzeba pamiętać aby:

- ule były wykonane z naturalnych materiałów takich jak drewno, słoma lub trzcina (z wyjątkiem okuć, pokryć dachowych, osiatkowanych dennic i podkarmiaczek), które nie niosą ze sobą ryzyka skażenia środowiska naturalnego a także produktów pszczelich. W pasiece ekologicznej niedopuszczalne jest używanie uli wykonanych ze styropianu i pianki poliuretanowej

- zabezpieczając ule od wewnątrz używać wyłącznie produktów pochodzenia naturalnego takich jak: propolis, wosk, oleje roślinne, olejki eteryczne wymienione jako środki do zwalczania warrozy. Zabronione jest stosowanie tworzyw sztucznych i lakierów
- do czyszczenia i dezynfekcji pomieszczeń, pasieczyska, uli i sprzętu używanych w produkcji pasiecznej używać niżej wymienionych środków uznanych jako dopuszczalne: mleko wapienne, wapno, wapno niegaszone, potaż, woda utleniona, naturalne olejki roślinne, kwas cytrynowy, kwas nadoctowy, kwas mrówkowy, mlekowy, octowy, alkohol etylowy, formaldehyd, siarka
- stosować metody fizyczne takie jak wykorzystanie gorącej wody, pary wodnej albo bezpośrednie działanie ognia

CHOROBY PSZCZÓŁ I POSTĘPOWANIE PSZCZELARZA

Powinno opierać się głównie na:

a) selekcji linii pszczół odpornych na choroby

b) stosowaniu zabiegów zwiększających odporność pszczół na choroby i zmniejszających możliwość infekcji takich jak:

- regularna wymiana matek
- systematyczna kontrola rodzin w celu wychwycenia wszelkich anomalii zdrowotnych
- kontrola czerwiu trutowego
- okresowa wymiana plastrów
- regularnie prowadzona dezynfekcja (ule, sprzęt pszczelarski, pasieczysko)
- niszczenie skażonych materiałów i źródeł infekcji
- zapewnienie rodzinom ciągłych, wystarczających zapasów miodu i pyłku w ulach (tzw. "żelazna rezerwa")

W PASIECE PROWADZONEJ METODAMI EKOLOGICZNYMI ZABRONIONE JEST STOSOWANIE ANTYBIOTYKÓW W RAMACH PROFILAKTYKI CHORÓB ZAKAŹNYCH CZERWIU!

Dopuszcza się natomiast:

- profilaktyczne i lecznicze stosowanie środków leczniczych pochodzenia ziołowego i preparatów homeopatycznych

- stosowanie kwasu mrówkowego, mlekowego, kwasu octowego i kwasu szczawiowego oraz olejku mentolowego, tymolowego, eukaliptusowego lub kamforowego w przypadku porażenia pszczoł przez *Varroa destructor*

W wyjątkowych sytuacjach, przy bardzo wysokim porażeniu rodzin konieczne bywa zastosowanie farmakologicznych (allopatycznych) leków weterynaryjnych.

Należy wówczas podać: rodzaj leku (łącznie z informacją odnośnie substancji czynnej w nim zawartej), szczegóły dotyczące rozpoznania choroby, metody administrowania, czas trwania leczenia i okres jego zakończenia i zadeklarować odpowiedniej jednostce certyfikującej. Leczone rodziny powinny być izolowane w specjalnej pasiece, a wszystkie plastry wymienione na nowe, pochodzące z pasieki ekologicznej. Dopiero po zakończeniu okresu przejściowego, miód produkowany przez te rodziny będzie mógł być uznany jako ekologiczny.

Pszczelarz jest zobowiązany do prowadzenia wykazu środków stosowanych do wytwarzania produktów ekologicznych oraz środków leczenia pszczoł, z podaniem źródła ich pochodzenia. Wykazy te należy przechowywać przez okres 3 lat od dnia użycia środków.

EKOLOGIA A MOŻLIWOŚCI LECZENIA CHOROBY PSZCZOŁ W NIEKTÓRYCH KRAJACH

Największe znaczenie w zwalczaniu chorób pszczoł ma ich zachowanie higieniczne, które jest najbardziej widoczne w trakcie występowania chorób czerwiu i należy tak prowadzić wychów pszczoł i ich selekcję, aby tworzyć rasy i linie bardziej odporne na choroby ale także i roztocz *V. destructor*. Te poglądy są zdecydowanie zgodne z założeniami pszczelarstwa ekologicznego.

W Bułgarii w przypadku występowania zgnilca amerykańskiego czy europejskiego obowiązuje kwarantanna chorych rodzin, niszczenie zakażonych plastrów oraz spalenie uli, w których wystąpiły w choroby bakteryjne oraz przesiedlanie rodzin do nowych uli.

W przypadku występowania objawów innych chorób bakteryjnych (szczególnie posocznic) oraz wirusów obowiązuje: kwarantanna pasiek, niszczenie zakażonych plastrów poprzez ich spalenie i przesiedlanie pszczoł do nowych uli, najlepiej na plastry z węzą.

Jeśli wystąpią choroby grzybicze ważna jest selekcja pszczoł w kierunku zwiększonego behawioru higienicznego oraz wymiana matek.

Walka z warrozą polega na stosowaniu podobnie jak i w naszym kraju Api Life Varu, Apiguardu. Ponadto w okresie bezczerwiowym poleca się użycie tymolu krystalicznego,

kwasów – mrówkowego i szczawiowego. Ponadto jest tam stosowany preparat Ecostop zawierający w swym składzie mentol i tymol (skuteczność 94-95%) oraz olejek z hyzopu lekarskiego (*Hissopus officinalis*) ze skutecznością 80%.

W przypadku wystąpienia objawów nosemozy Bułgarzy stosują preparat Nozestat zawierający jodynę oraz kwas mrówkowy. Do walki z barciakami większym i mniejszym jest używany preparat B 401, oparty na bazie bakterii *Bacillus thuringensis* a także wymrażanie plastrów powodujące niszczenie larw oraz jaj barciaków.

CERTYFIKACJA

Certyfikaty zgodności są wydawane tylko przez upoważnione jednostki certyfikujące.

- upoważniona jednostka certyfikująca przed przeprowadzeniem kontroli obowiązana jest poinformować producenta o programie kontroli.
- z przeprowadzonej kontroli sporządza się protokół, który podpisuje producent lub osoba przez niego upoważniona oraz osoby kontrolujące.
- pozytywne wyniki kontroli zawarte w protokole stanowią podstawę do wydania przez upoważnioną jednostkę certyfikującą certyfikatu zgodności

WYKAZ JEDNOSTEK CERTYFIKUJĄCYCH W POLSCE:

- **1)EKOGWARANCJA PTRE Sp. z o.o.**, Dąbrowica 185 P, 21-008 Tomaszowice - www.ekogwarancja.pl e-mail: biuro@ekogwarancja.pl
- **2)BIOEKSPERT Sp. z o.o.** 02-564 Warszawa, ul. Narbutta 3A m1 - www.bioekspert.waw.pl e-mail: bioekspert@plo.pl
- **3)BIOCERT MAŁOPOLSKA Sp. z o.o.** 31-503 Kraków ul. Lubicz 25 A- www.biocert.pl e-mail: sekretariat@biocert.pl
- **4)Polskie Centrum Badań i Certyfikacji Biuro ds. Badań i Certyfikacji S.A.** Oddział w Pile 64-920 Piła ul. Śniadeckich 5 - www.pcbc.gov.pl e-mail: pcbcpila@i-pila.pl
- **5)PNG Sp. z o.o. Jednostka Certyfikująca PNG** w Zajączkowie, 26-065 Piekoszów - www.png.ecofarm.pl e-mail: png@ecofarm.pl
- **6)COBICO Sp. z o. o** , 31-559 Kraków ul. Grzegórzecka 77 - www.cobico.pl e-mail: cobico@cobico.pl

- **7)AGRO BIO TEST Sp. z o.o.**, ul. Nowoursynowska 16, 02-787 Warszawa - www.agrobiotest.pl e-mail:agro.bio.test@agrobiotest.pl
- **8)TÜV RHEINLAND POLSKA SP. Z O.O.**, 02-146 Warszawa, ul. 17 Stycznia 56 - www.tuv.pl , e-mail: post@pl.tuv.com
- **9)CENTRUM JAKOŚCI AGROEKO SP. Z O.O.**, 05-126 Nieporęt, ul. Baški 2 - www.agroeko.com.pl , e-mail: sekretariat@agroeko.com.pl
- **10)SGS Polska Sp. z o.o.**, 01-233 Warszawa, ul. Bema 83- www.pl.sgs.com e-mail:sgs.poland@sgs.com, eko@sgs.com

Informacje o systemach kontroli i certyfikacji oraz nazwy i kody jednostek certyfikujących upoważnionych do kontroli w krajach Wspólnoty Europejskiej i krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego publikowane są przez Komisję Europejską.

Zgodnie z „Zawiadomieniem Państw Członkowskich” opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej z 26 marca 2009 roku systemy funkcjonujące w poszczególnych państwach zostały podzielone na trzy rodzaje:

- system oparty na zatwierdzonych prywatnych podmiotach certyfikujących;
- system oparty na jednym lub większej liczbie wyznaczonych publicznych organów certyfikujących;
- system oparty na wyznaczonym publicznym organie certyfikującym oraz zatwierdzonych prywatnych podmiotach certyfikujących.

Wykaz organów publicznych lub podmiotów odpowiedzialnych za kontrole, o których mowa w art. 35 lit. b) rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1, z późn. zm.) dostępny jest na stronach Eur-Lex'u: www.eurlex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ%3AC%3A2008%3A013%3ASOM%3APL%3A).